Anul al 55-lea

EXEMPLARUL { In România: 3 lei / In străinătate: 6 lei

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G.le P. T. T. No. 126.255/932

Nr. 156 Joi 9 Iunie 1938
14 Pagini

BIBLIOTECA „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

ABONAMENTE IN ȚARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poștal și valuta

UNIVERSUL

ABONAMENTE IN ȚARĂ pe un an la UNIVERSUL COPIILOR ZIARUL CĂLĂTORIILOR, VESELIA, RADIO UNIV. și UNIV. LITERAR câte 220 lei ILUSTR. ROMÂNĂ și UNIV.-SPORT câte 500 lei

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar: „UNIVERSUL", S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

DIRECTOR ȘI ADMINISTRATOR DELEGAT: STELIAN POPESCU

Actul istoric al Restaurației

Se împlinesc, azi, opt ani dela săvârșirea actului istoric al Restaurației, — act care a asigurat continuitatea regimului monarhic constituțional, așezat pe temeliile solide ce i le-au pus cei doi mari regi — Carol I și Ferdinand I — și întărirea dinastiei naționale, atât de strâns legată de aspirațiile și interesele superioare și permanente ale neamului românesc.

Urcarea pe Tronul României Mari a M. S. Regelui Carol II a fost salutată cu entuziasm de țara întreagă, care a văzut într'însa nu numai începutul unei domnii plină de promisiuni binefăcătoare, dar și dorința începutului unei ere noui.

Tânărul Suveran, strâns legat sufletește de poporul Său, adânc cunoscător al stărilor de spirit și de fapt, înțelegător al vremurilor de prefaceri ce au urmat după epoca eroică a războiului pentru întregirea neamului românesc, pătruns de însemnătatea și greutatea misiunei ce o avea de îndeplinit. Și-a propus, din cea dintâi zi a domniei Sale, să fie factorul suprem, în măsură să dea impuls energiilor creatoare puse în serviciul public; să ia în seamă aspirațiile naționale și interesele obștești; să exercite în toate direcțiile influența Sa în sensul coordonării tuturor sforțărilor în vederea consolidării statului unificat, a organizării apărării naționale pentru păstrarea integrității noastre teritoriale și a dezvoltării vieței sociale, economice și culturale, într'un ritm mai viu și într'un spirit mai potrivit vremurilor în care trăim.

Acest program de activitate a răspuns unei simțite necesități, deoarece, pe de oparte, stările create de urmările războiului mondial, în vechiul continent, în domeniul politic, economic, social și moral, iar, pe de altă parte, necunoscutele ce le rezervă viitorul, mai mult sau mai puțin apropiat, din pricina intereselor divergente ale unor națiuni, sau a curentelor de opiniune ce se opun existenței statelor naționale, de curând create, sau unificate, ca și intereselor civilizației, nu ne îngăduia să rămânem nici dezarmați materialicește și moralicește, nici dezbinați și dezorientați.

România Mare, abia ieșită din faza creșterei, trebuia să fie mai iute pusă în poziție de apărare, printr'o operă de refacere și de organizare, care să-i asigure nu numai existența, prin forțele sale materiale, dar și putința dezvoltării sale în viitor, ca factor de progres și civilizație, prin forțele sale spirituale.

In acest scop am avut și avem nevoe de mobilizarea energiilor creatoare, de solidaritatea națională, de disciplinarea spiritelor și de asigurarea ordinei în interior, care să ușureze realizarea programului reclamat de nevoile superioare ale României întregite, ca și de împrejurările îngrijorătoare din afară.

M. S. Regele Carol II, fără să rupă legăturile cu trecutul, a luat în considerație aceste imperative categorice ale vremurilor grele prin care trecem și în acești opt ani de domnie, călăuzit de interesul pentru binele obștesc, a dat impuls acțiunei de regenerare, de refacere și de consolidare a țării, pe care toți românii o doresc să se desăvârșească în liniște și ordine.

Astăzi, în ziua comemorării actului istoric al Restaurației, poporul român, strâns unit în jurul Tronului, urează M. S. Regelui Carol II o domnie lungă, pașnică și rodnică.

Reprod. după tabloul „Studio Julietta"

M. S. Regele Carol II

Roadele inițiativei regale

Privind Luni cu toată atenția graficele, statisticile și tablourile comparative ce reprezentau la expoziția satului — inaugurată în prezența Suveranului — munca echipelor regale studențești, ne-am dat încă odată seama că baza esențială a sentimentului de omenie, de dragoste efectivă față de semenii tăi, trebue să fie îmbinată cu răbdare și perseverență.

Firea omului în genere, a țăranului român în special, e formată din acel aluat explicabil al tradiției și al continuității, care se modelează cu oarecare greutate după cerințele vieții moderne.

Incă din 1934 M. S. Regele spunea:

„Trebue să învățăm cele mai elementare reguli de higienă fizică și morală. Trebue să învețe săteanul cum se lucrează și cât se lucrează, pentru că la noi se lucrează în timpul muncilor agricole și pe urmă în cele mai multe locuri, restul anului se stă, fără să se mai facă nimic.

„Va trebui să treceți din casă în casă, să vorbiți cu fiecare, să-i îndrumați și să-i sfătuiți".

Urmând aceste sfaturi regale, echipele studențești puse sub supravegherea d-lui profesor D. Gusti, au pornit să completeze ceea ce ar fi fost de dorit să fie desăvârșit de administrația publică de toate nuanțele:

Darea de seamă oficială, publicată cu prilejul serbării de eri, precizează că fundația a organizat peste 150 de echipe, cari au lucrat în peste 90 de sate, câte 3, 6 și 9 luni. S'au dat: 252.187 consultații medicale și 36.562 injecții antisifilitice; s'au construit 28 băi și dispensare; 21.247 tineri au trecut prin 2.631 ședințe de educație fizică, sub conducerea absolvenților institutului superior de educație fizică, și a comandanților premilitari; medicii veterinari au dat 54.986 consultații și au făcut 170.307 vacinări, sero-virulizări, tuberculinizări, maleinizări, etc. Sub conducerea inginerilor agronomi s'au arat 6.481 ha. și s'au însămânțat alte 4.113 ha.; s'au realizat 226 grădini de zarzavat; s'au plantat 6.859 și s'au altoit 111.284 pomi; s'au organizat 142 pepiniere; 2.489 săteni au urmat 115 școli practice de albinărit, pomicultură, grădinărie, agricultură ori viticultură. S'au săpat și s'au curățat 280.929 m. șanț și s'au reparat și lucrat 269.760 m. șosea; s'au construit 524 poduri și s'au reparat alte 926; s'au săpat și asanat 740 fântâni și s'au secat 55 mlaștini; s'au îndiguit ape pe o lungime totală de 3.078 m.; s'au lucrat și reparat 44.897 m. gard și s'au amenajat 145.727 m² pentru teren de sport. S'au construit 43 case, s'au reparat 34 și s'au realizat 79 alte construcții. S'au organizat coruri profane și religioase cari au dat 2.342 cântări în public; 3.080 săteni au participat la 870 ședințe de școală țărănească; s'au ținut 2.663 conferințe și s'au dat 237 reprezentații de teatru sătesc cu țăranii; studenții teologi au ținut 1.478 predici; s'au împărțit 19.800 cărți religioase și 7.472 icoane; s'au îngrijit 134 biserici, 172 cimitire și s'au ridicat și restaurat 50 monumente; deasemenea s'au ridicat și reparat 343 troițe.

Nevoia ca oficialitatea să sprijine și să generalizeze această rodnică și binefăcătoare activitate nu o afirmăm numai noi cari am sprijinit și îmbrățișat dela început generoasa inițiativă, o arată, la începutul acestui an, chiar „Curierul echipelor studențești".

Repetăm că e nevoe pe tot cuprinsul țării de asemenea îndrumători pricepuți, dezinteresați și atenți, cum sunt echipierii fundației regale. Munca demnă de laudă a echipelor regale studențești trebue susținută efectiv de oficialitate, trebue să fie intensificată în toate județele și, mai ales, trebuie să i se dea un caracter de continuitate spre a da cu adevărat rezultatele dorite de Marele ei inițiator.

I. VION

ASPECTE SOCIALE DIN ARDEAL

O PUNTE PRIMEJDIOASĂ

de I. AGÂRBICEANU

Ordine și bună rânduială nu pot fi într'o țară fără respectul față de autoritate.

Românii ardeleni, în special țărănimea sub regimul străin, au știut ce este autoritatea. Nu sub înfățișarea de respect față de autoritatea constituită în stat, ci sub aceea de teamă. Dacă au și respectat-o, au făcut-o de frica pedepsei. Incepând dela notarul comunal până la prefect, și dela agentul financiar până la executor, toți deținătorii puterii administrative aveau și puterea de a aplica sancțiuni, pentru a nu mai vorbi de jandarm.

Din trecutul de iobăgie ardelenii au ieșit cu experiența multiseculară că dreptatea nu o împart ei, că meritul și vina, nu sunt puși ei să le recunoască, ci străinii. După ștergerea iobăgiei s'au trezit că tot străinii hotărăsc de soarta lor, prin autoritățile consituite.

Cum nu au avut nici odată încredere în ei, din pricina nedreptăților ce le-au făcut, nu-i puteau respecta nici ca funcționari ai statului; dar, se temeau de ei.

Desigur că autoritatea reală nu poate fi nici insuflată, nici păstrată prin teamă, ci numai prin respect.

In vechea Ungarie autoritatea de stat a fost păstrată însă, cel puțin pentru români și celelalte naționalități, numai printr'un sistem polițist.

Trebue să mai recunoaștem că în cele trei-patru decenii din urmă, înaintea unirii, slușbașii statului unguresc, chiar între minorități, se sileau să execute legea în toate domeniile unde nu era vorba de chestiunea națională, sau unde aceasta nu se amesteca nici în mod parțial. Românii ardeleni sub cincizeci-șaizeci de ani azi, au cunoscut și funcționari model. In deceniile din urmă statul unguresc și-a educat și selecționat funcționarii. Bătrânii ne mai povestesc despre inceputurile administrației ungurești, după dualism, ca de niște oameni nepregătiți și abusivi în mare grad.

Dar acești slujbași ai statului, ori cum ar fi fost, nu s'au înglobat nici odată în trupul națiunii române. Ei trăiau isolați, făceau un corp aparte. Românilor le era indiferent ce pregătire au, ce avere, cum trăiesc în intimitate familiară, ce moravuri au.

Dela această situație s'a trecut la administrație și la întregul aparatul de Stat român.

Puntea de trecere dela Statul

(Continuare in pagina 2-a)

AVIAȚIA ITALIANĂ

OXO

Vizita pe care ne-o face astăzi generalul Giuseppe Valle, pune pe primul plan al actualității, pentru publicul nostru, aviația italiană.

Marele război a pus în evidență importanța avionului ca instrument de luptă sau ca mijloc de recunoaștere. Numele celebre de constructori și de eroi ai aerului au ilustrat această primă fază a desvoltării aviației ca armă de război. Dar aparatele din acea vreme erau încă atât de primitive, utilajul lor atât de incomplet, viteza lor atât de redusă, încât nu poate exista comparație între eficacitatea de odinioară și posibilitățile de astăzi ale armei aeriene.

Ca teoriticieni ai sborului, ca creatori și constructori de aparate, ca tehnicieni ai luptei aeriene, în fine, ca piloți, italienii sunt printre cei cari au contribuit cel mai mult, în special în ultimii zece ani, la desvoltarea aviației moderne.

Raidurile colective ale lui Italo Balbo, astăzi mareșal al aerului, și în deosebi „crociera" transatlantică în 1933 au făcut aviației italene o imensă și binemeritată publicitate. Dar adevărata desvoltare a aviației italiene moderne datează din momentul când în vara și toamna lui 1933, D. Mussolini — rând pe rând — a luat personal ca ministru conducerea celor trei departamente ale apărării naționale și când și-a luat drept colaborator, la ministerul aeronauticei, pe generalul Valle. Până la această dată nevoia economiilor bugetare, impuse de criza mondială, începută în 1929, stânjeneau desvoltarea aviației italiene. Creațiunile de prototipuri erau puține, comenzile erau mai de grabă rare. Uzinele lucrau sub caracitatea lor de producție. Se reparau în mare parte celulele vechi; motoarele nu erau încă puse la punct. In cinci ani, de când generalul Valle are în fapt conducerea aviației italiene, în calitate de colaborator al Ducelui, o schimbare fundamentală se produce. Aviația italiană progresează într'un ritm accelerat. Un avânt considerabil îi este dat pe de o parte de războiul din Etiopia, care uzează materialul vechiu și în care piloții și constructorii italieni dobândesc o experiență prețioasă, pe de altă parte de cursa grăbită a armamentelor, care în toată Europa stimulează spiritul de invenție, înlătură scrupulele bugetare, face să abunde comenzile la uzine.

Cu începere de la 1936, aviația italiană își renovează tot materialul. Câteva creațiuni isbutite de prototipuri, construite apoi în serie, dau aviației italiene admirabile aparate de bombardament și de recunoaștere. Se construesc uzine noui, în alte regiuni decât Italia de Nord, mai vulnerabilă, care avea până atunci monopolul de fapt al producției aviatice. Construcția motoarelor, pe bază de brevete italiene sau străine, face progrese hotărâtoare, atât în ce privește soliditatea și regularitatea, cât și în ce privește viteza și viața lor. Uzinele italiene ajung să producă — în excelente condițiuni de calitate — toate accesoriile avionului, aparate optice, fotografice, de telegrafie și telefonie fără fir, aruncătoare de bombe, etc.

Aparatele ies din uzine complet echipate, gata să treacă de pe aerodromul de încercare al fabricii pe teatrul de luptă. Zeci de recorduri mondiale au consacrat progresele acestei aviații, în domeniul vitezei și al înălțimii, al distanței și al rezistenței. Cursa Istres-Damasc din August 1937, a arătat, într'o competițiune colectivă, calitatea excepțională a aparatului și pilotului italian.

Aceste străduințe nu se opresc un singur moment. Zilnic se creiază prototipuri noui și se aduc îmbunătățiri materialului existent. Cercetările împrăștiate — în alte țări — ale uzinelor, sunt puse în Italia sub direcția și controlul statului. O cetate a aerului, Guidonia, creație admirabilă a științei și tehnicei italiene, conține toate instalațiile, atelierele și laboratoriile necesare pentru construcția și încercarea prototipurilor, studiul sborului în toate condițiunile, ameliorarea accesoriilor de toate categoriile. Un personal technic de o înaltă pregătire științifică lucrează cu un devotament și un zel desăvârșite — ca niște benedictini laici — pentru progresul aviației italiene.

Exemplul vine de sus. Ducele și-a luat brevetul de pilot acum câțiva ani și conduce singur trimotorul cu care își face inspecțiile. El și-a trimis copiii și ginerele să lupte ca ofițeri aviatori în Abisinia. Ofițerii — dela sublocotenent la general — sunt piloți de o excepțională valoare. Nu există nici unul din generalii comandanți de zone sau de mari unități, care să nu-și piloteze singur aparatul în toate ocaziile.

Tineretul imită, cu aceeaș pasiune de a sbura și de a-și servi patria, pe generalii, cari de multe ori sunt nu mai „bătrâni" de 45 ani. El constitue o rezervă din ce în ce mai mare de îndrăzneală și de entuziasm pentru recrutarea sburătorilor de mâine.

In momentul, în care generalul Valle ia contact cu tânăra noastră armată aeriană, se cuvine să aducem aviației, pe care o conduce, acest elogiu, care nu are decât singurul merit de a corespunde realității.

Comuniști condamnați la moarte in Polonia

Varșovia 6 (Rador). — Tribunalul din Pinsk a condamnat pe doi comuniști, învinovățiți de asasinat, la pedeapsa cu moartea prin spânzurătoare.

Alți șapte comuniști au fost condamnați la pedepse cu închisoarea variind între șase luni și doi ani.

Douăzeci de persoane ucise de trăsnet

Manilla, 6 (Rador). — La Malamec, un mic sat din provincia La Union, trăznetul a căzut asupra unei case în care se oficia o căsătorie.

Au fost omorâte 20 de persoane. Numeroase alte persoane sunt grav rănite.

Limba noastră

XX

Domnul care are „nuanțe"

Unii au avere, alții au noroc, alții talent, alții idei. Alții — și numărul lor crește tot mai mult acum la noi — dacă n'au talent, nici idei, au „nuanțe".

Dar să nu vă închipuiți că aceș cu „nuanțe" sunt fericiți, la largul lor, cum sunt cei cari au case și moșii. Când ai „nuanțe" toate te strâng. Nu te mai încape nici limba, întocmai ca o haină scurtă și strâmtă. Vrei să spui ceva? „Nuanțele" strâmbă din nas. Fac mofturi. Cer cuvinte străine, cer neologisme. „Unele (neologisme), spune domnul care are „nuanțe", sunt foarte bune, **nuanțează (!) bine** ideea, și ne feresc de exprimări perifrastice, care încurcă **inutil** compoziția... Dacă am spune toate acestea printr'un singur cuvânt, am strica graiul nostru? Atunci de ce n'am scoate din limbă și cuvântul **accent**, care nu e românesc?".

In zadar amintești acestor proprietari de „nuanțe" lecția lui Lanson.: „Neologismul de cele mai multe ori nu dovedește decât **neștiința** (l'ignorance) cui îl întrebuințează".

Domnul cu „nuanțe" una știe: nu poate fără neologisme.

In zadar îi amintești o altă lecție a lui Lanson, că trebue să ne folosim în tot ce vorbim și scriem de „limba comună, moștenită, adevărat națională, limba părinților noștri, care va fi și limba copiilor noștri".

Domnul cu „nuanțe" nu vrea să știe: el are „nuanțe" și „nuanțele" lui vor neologisme.

In zadar îi amintești, dacă le-a știut vre-odată, cuvintele lui Boileau: **„Fără limbă,** autorul cel mai dumnezeesc e, totdeauna, orice ar face, un scriitor **prost".**

Domnul cu „nuanțe" una știe: el are „nuanțe" și „nuanțele" lui vor neologisme.

In zadar pui sub ochii domnului care are „nuanțe" lecția lui Meillet că limba română e o **mare limbă literară** și n'are nevoie de împrumuturi străine: „Ea (limba latină) s'a deosebit după regiuni și a dat naștere unor mari limbi literare: ROMANA, **italiana, spaniola, portugheza, provensala, franceza,** fiecare având **originalitatea ei proprie".**

Domnul cu „nuanțe" nici nu vrea să audă. Ce originalitate! Ce mare limbă literară! El nu vede decât sărăcie. Are „nuanțe" și „nuanțele" lui vor neologisme.

In zadar îi amintești cuvintele d-lui profesor N. Iorga, atât de adevărate, că în limba română „s'a păstrat din veac în veac țesătura trainică și strânsă a unei comori de cuvinte, **care sunt în stare să cuprindă tot ceea ce dă gândul și ce inspiră inima oamenilor".**

O fi. Domnul copleșit de nuanțe, nu vede comoara. El vrea cuvinte străine.

In zadar spui cui are „nuanțe": Păstrează **accent,** termen de gramatică, dar nu zi: Congresul **accentuează ideea.** Zi, pe românește: **Congresul stărue în părerea.**

Domnul cu „nuanțe" e neînduplecat. El are „nuanțe". Vrea neologisme. Vrea să „nuanțeze".

In zadar îi spui că limba română e, ca toate limbile neolatine, analitică și nu sintetică. Se desfășoară, nu se strânge. Îi place să fie spus gândul nu într'un cuvânt, ci în mai multe cuvinte: **am tras un chef** e mai mult, mai vioiu, decât **am chefuit. Congresul îmbrățișează cu tărie părerea** e mai sprinten, mai colorat și mai pe înțelesul tuturora, de cât vorbirea barbară, searbădă și rece: Congresul **accentuează ideea.**

Domnul cu „nuanțe" nu vrea să știe. El are „nuanțe" și „nuanțele" lui vor neologisme.

In zadar îi spui că stilul unui profesor nu trebue să fie asemenea cu stilul telegramelor, unde se ocolesc perifrazele și gândul se spune cât mai pe scurt, ca să se facă economie de cuvinte. In zadar îi mai spui că datoria cea dintâi a oricărui profesor **român,** de orice materie, e să vorbească **românește,** să apere limba, să dea pilda bună, să sporească dragostea și mândria de limba neamului, să crească sufletele alese, nu sufletele de robi, cari să disprețuiască ce e al lor și să alerge după pomană, la împrumuturi din limbile străine.

Domnul cu „nuanțe" nu vrea să știe de nimeni și de nimic. Turtit de „nuanțe", n'ar asculta nici de Dumnezeu din cer. Tare pe neștiința și lipsa lui de gust, el spune: „Voi scrie totdeauna cu neologismele, care cred eu că **redă** (!) mai bine ideea". Și ca să arate cât de legate sunt „nuanțele" de neologisme, scrie: „Reducerea orariului trebue urmată **stringent (stringent?!** — e și asta o greșală de tipar?) de **comprimarea** programelor analitice".

Când domnul cu „nuanțe" e un cetățean oarecare, vorbirea și scrisul lui n'au mare însemnătate. Când domnul acesta e pus însă să dea învățătură copiilor, se schimbă treaba. El trebue să-și lase „nuanțele" la poarta școalei.

In școală se cere altceva. Se cere „grijă, și dragoste, și simț, pentru graiul neamului", cum atât de frumos, atât de bine, a spus P. S. S. Episcopul Colan, la congresul profesorilor de limba română.

Cine nu are această grijă, această dragoste și acest simț, a mai spus, fără înconjur, înaltul părinte, **„să nu se mai facă dascăl de limba românească".**

Să nu se facă **dascăl,** — spunem noi.

T. PISANI

Inaugurarea expoziției căminelor culturale

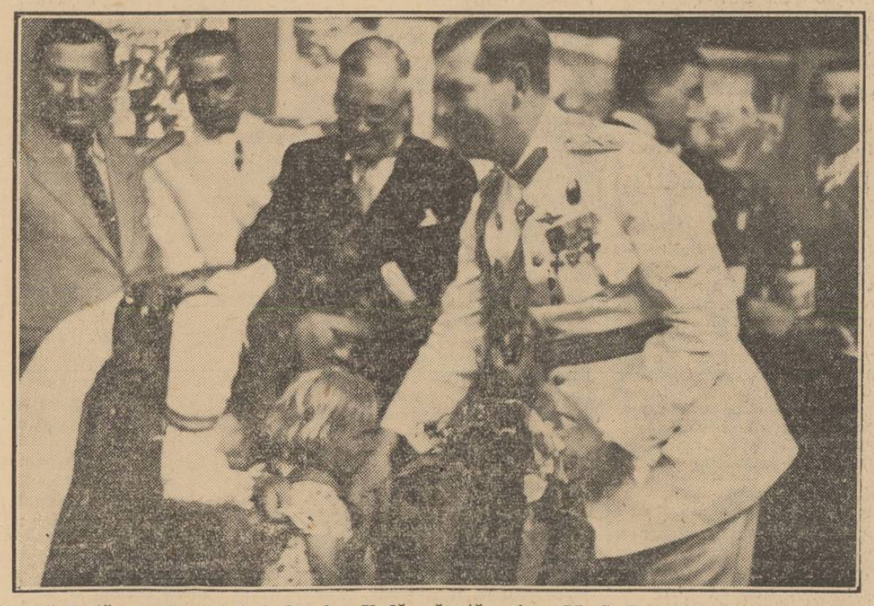

Copilă de țăran, din satul Vadul lui Vodă, sărută mâna M. S. Regelui, după ce i-a înmânat un buchet de flori